

Inkerinsuomalaisten kielitutkinto tarkastelun kohteena

Minna Martikainen: *Inkeriläisten paluumuutto – suomalaisuutta, kielitaitoa ja kielitutkintoa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 2019. Johdanto 76 s. + artikkelit 88 s. ISBN 978-951-39-7872-3. Saatavilla verkossa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7872-3>.

Yleisten kielitutkintojen kehittäminen ja tutkiminen ovat lähes 30 vuotta, vuodesta 1992 alkaen, olleet Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen (SOLKIn) erikoisalaa yhteistyössä Opetushallituksen kanssa (Leblay, Lammermo & Tarnanen toim. 2014). Kielitaidon testauksesta ja eri kielten osaamisen arvioinnista onkin jo runsaasti sekä käytännön kokemusta että tutkimukseen perustuvaa tietoa (ks. esim. Huhta & Hildén 2016). Suomen kielen taidon testaaminen on luonnollisesti lisääntynyt sitä mukaa kun maahanmuutto on lisääntynyt.

Inkeriläisten paluumuutto Suomeen käynnistyi 1990-luvun alussa sen jälkeen, kun presidentti Mauno Koivisto oli todennut inkeriläisten olevan suomalaisia. 2000-luvun alussa inkerinsuomalaisille paluumuuttajille räätälöitiin kielitutkinto. Ensimmäiset tutkinnot järjestettiin vuonna 2003, ja muuttajien kielitaitoa testattiin 13 vuoden ajan vuoteen 2016 saakka. Minna Martikaisen väitöstutkimus *Inkeriläisten paluumuutto – suomalaisuutta, kielitaitoa ja kielitutkintoa* käsittelee tämän kielitutkinnon perusteita ja tavoitteita sekä vaikutuksia eri tahoille. Työ on osa Jyväskylän yliopiston tutkimustraditiota, vaikka itse tutkinto,

jota työssä tarkastellaan, on poikkeuksellinen, koska se kohdistui yhteen ryhmään ja oli ajallisesti rajattu. Kyseessä on ollut hieman poikkeuksellinen kielitutkinto myös siinä mielessä, että tutkintoa edeltävä kielenopetus on ollut nimenomaan asianomaiseen tutkintoon tähtäävää. Tästä huolimatta tutkimuksella on kiinteä yhteys kielitutkintojen kehittämiseen.

Työn sijoittuminen tutkimuksen kentällä

Martikaisen tutkimus kiinnittyy ainakin kahdenlaiseen taustaan. Se on soveltavaa kielentutkimusta ja sijoittuu siinä arviointitutkimuksen kenttään. Arviointitutkimus on ollut jo pitkään aktiivista niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Jatkuva tarve tällaiselle tutkimukselle onkin ilmeinen sekä teorian että käytännön näkökulmasta. Viime kädessä kysymys on sen kuvaamisesta, millaisen portin kautta ihmisellä on pääsy uuteen kieliympäristöön, mikä on tarkoituksenmukainen tapa opettaa ja opiskella kieltä ja mikä on asianmukainen ja oikeudenmukainen tapa arvioida oppimistuloksia.

Kielentutkimuksen näkökulmasta työ sijoittuu siihen menetelmälliseen kontekstiin, jossa empiiristen aineistojen avulla analysoidaan tutkimukseen osallistuvien haastatteluja ja kyselyvastauksia sisällön- ja diskurssianalyysin keinoin. Tällöin tekijä liikkuu tutkimuksen valtavirrassa; diskurssi- ja sisällönanalyysi ovat nähdäkseni tämän ajan käytetyimpiä metodeja ja olleet sitä pitkään. Se että nämä

menetelmät ovat niin elinvoimaisia, johon ne sopivat monenlaisten aineistojen analyysiin ja niiden sisällä on erilaisia painotuksia (ks. Lehti, Haapanen & Kääntä 2018). Diskurssianalyysi onkin käsitettävä usein eräänlaiseksi viitekehykseksi, ja näin on laita myös Martikaisen tutkimuksessa.

Martikaisen tutkimuksen erityispiirre on tietysti aineiston erityisyys mutta myös se, että tutkimus kattaa laajasti koko kielitutkintoprosessin: se huomioi opetuksen ja oppimisen näkökulmien lisäksi inkeriläisten kielitutkinnon yhteiskunnallisen ja viestinnällisen kontekstin. Tutkimusta voikin kuvata myös etnografiseksi tutkimukseksi. Toinen erityispiirre on se, että tarkasteltavaa tutkintoa on voinut suorittaa vain tietyn ajan, vuosina 2003–2016.

Tutkimuksen keskeisenä kehyksenä on L. E. Henrichsenin vuonna 1989 esittämä malli innovaation käyttöönotosta ja prosessin vaikutuksista toimijoihin sekä ulkopuolisiin prosessin valmistelijoihin ja tarkastelijoihin. Mallissa tarkasteltava aika jaetaan innovaatiota edeltävään aikaan, käyttöönottoprosessiin ja seurauksiin. Martikainen keskittyy työssään kahteen jälkimmäiseen: hän tarkastelee kielitutkinnon suunnittelu- ja toteutusprosessia, arvioinnin mahdollisuuksia ja rajoja sekä tutkinnon vaikutuksia toimijoihin.

Työn rakenne, tavoitteet ja aineisto

Työ koostuu yhteenvedosta (76 s.) ja neljästä artikkelista, jotka ovat ilmestyneet suomeksi lähinnä suomalaisissa vertaisarvioituissa julkaisuissa väitöstä edeltävinä vuosina (Martikainen 2016, 2017a, 2017b ja 2018). Tutkimuksen tavoitteet ja yksityiskohtaiset tutkimuskysymykset on esitetty selvästi niin yksittäisissä artikkeleissa kuin yhteenvedossakin. Tavoitteena on ensiksikin selvittää, mitä haluttiin saavuttaa luomalla kielitutkinto inkeriläisiä paluumuuttajia varten ja edellyttämällä Suomeen palaavilta inkerinsuomalaisilta

tutkinnon suorittamista. Näitä seikkoja tekijä tarkastelee lainsäädännön, eduskunnan pöytäkirjojen, viranomaistekstien ja mediatekstien valossa. Tämän jälkeen hän tarkastelee sitä, miten opettajien käsitykset kielitutkinnosta vaikuttivat opetuksen paluumuuttovalmennuksessa, miten opiskelijoiden käsitykset kielitutkinnosta vaikuttivat kielen opiskeluun ja miten paluumuuttoprosessia arvioitiin mediassa.

Aineisto on eri osatutkimuksissa pääpiirteissään kolmenlaista:

- kirjoitettuja tekstejä: asiakirjoja, eduskunnan pöytäkirjoja, viranomaistiedotteita ja mediatekstejä
- kielitutkintotyöryhmän asiantuntijoiden ja paluumuuttovalmennuksen opettajien haastatteluja
- tutkintoon osallistuneiden kyselyvastauksia.

Aineisto on asetettuun tehtävään nähden monipuolinen ja palvelee kussakin osatutkimuksessa tavoitteisiin pääsemistä.

Miltä inkeriläisten kielitutkinto näyttää eri näkökulmista tarkasteltuna?

Martikainen esittää yhteenvedon luvussa 4 osatutkimuksissa saadut tulokset. Käsitelen aineiston tarkastelutapaa ja tuloksia seuraavassa artikkelikohtaisesti.

Yleisesti artikkeleissa huomiota kiinnittää se, että kaikki ovat ilmestyneet suomenkielisissä julkaisuissa, vaikka tämä räätälöity kielitutkinto olisi muissakin kieliyhteisöissä kiinnostava ja sillä on sukulaistutkintoja useissa maissa. Esimerkiksi saksankielisille Venäjältä Saksaan pyrkiville on järjestetty vastaavanlainen tutkinto, johon tekijä lyhyesti viittaakin. Onkin toivottavaa, että Martikainen kirjoittaa aiheesta myös muunkielisiä artikkeleita, jotta tulokset eivät jäisi vain suomenkielisen lukijakunnan ulottuville.

Jokainen artikkeli sisältää omat kysymyksensä ja tavoitteensa, mutta päällekkäisyyksiltä ei täysin voi välttyä. Esimer-

kiksi taustoitusta ja tutkimuksen kokonaiskehystä tekijä joutuu kuvaamaan joka kerta eri julkaisuissa ilmestyneissä artikkeleissa ja lopulta yhteenvedossa, jota pitää voida tarkastella kompaktina kokonaisuutena. Tällainen päällekkäisyys on tavanomaista artikkeliväitöskirjoissa, mutta tässä työssä toistoa on varsin paljon.

Artikkelissa ”Inkeriläisten paluumuuttajien kielitutkinnon synty keskustelussa” (Martikainen 2016) kuvattu analyysi osoittaa, miten eri näkökulmista erilaisissa teksteissä ja asiantuntijahaastatteluisia inkeriläisten tutkintoa käsiteltiin. Otsikko on hieman epämääräinen; kysymys on enimmäkseen viranomaisten ja median teksteistä, joten ”keskustelussa”-sanasta sijasta olisi voinut olla esimerkiksi ”viranomais- ja mediatekstien valossa”. Tekstien analyysissaan tekijä on saanut esille erilaisia diskursseja: identiteettidiskurssi, auktoriteettidiskurssi, syrjäytymisdiskurssi ja riittävän kielitaidon diskurssi. Analyysin tulos on myös se, että eri diskurssit muodostavat ajallisen jatkumon. Diskurssit eivät nähdäkseni ole kuitenkaan täysin erillisiä, mitä tekijä ei yhteenvedossakaan korosta. Etenkin auktoriteettidiskurssi, syrjäytymisdiskurssi ja riittävän kielitaidon diskurssi näyttävät usein liittyvän hyvin kiinteästi toisiinsa. Martikainen ei myöskään analysoi kriittisesti viranomaisten ja median näytteitä, vaan tuo ne lukijan eteen varsin toteavasti. Tieteelliseen analyysiin kuuluisi myös tarkempi aineiston analyysi, ei vain tekstien ja muiden aineistonäytteiden esilletuominen.

Artikkelissa ”Kielitutkinto ohjaa opetusta ja kannustaa puhumaan”¹ (Martikainen 2017a) analysoidaan asiantuntijoiden ja opettajien käsityksiä siitä, miten kielitutkinto vaikuttaa opetukseen. Kuten artikkelin otsikostakin ilmenee, haastattelujen mukaan tutkinnon vaikutus ope-

tuksen sisältöön ja menetelmiin on ollut voimakas. Tähän tulokseen tekijä suhtautuu kuitenkin – mielestäni perustellusti – kriittisesti, koska asiaa on kysytty pitkän ajan kuluttua ja koska vastaajat arvioivat omaa toimintaansa jälkikäteen. Martikainen korostaakin, että vastaavissa tilanteissa kaikki vaiheet tulisi dokumentoida huolellisesti ajallaan, jotta esimerkiksi alkuvaiheen epäluulot ja epävarmuus pääsisivät esiin. Jälkikäteen kysyttäessä näkemykset voivat olla hivenen kaunisteltuja, vaikka myönteisiä käsityksiä ei tietenkään voi vähätellä.

Tässä ja muissakin artikkeleissa on sitaatteja haastateltavien vastauksista, mutta hyvin harvoin vastausta edeltävä kysymys on näkyvissä. Analyysin vakuuttavuuden kannalta olisi tarpeen, että näkyvissä olisivat myös kysymykset, jolloin olisi mahdollisuus arvioida, miten kysymys ja sen muotoilu vaikuttavat vastauksen sisältöön. Lukija ei siis aina saa tietoa siitä, missä kontekstissa näkemykset on esitetty. Martikainen ei myöskään keskustele tai käsittele mahdollista yksilön vastausten ristiriitaisuutta, mikä olisi tietysti edellyttänyt yksilökohtaista analyysia. Tässäkin kohdin olisi siis ollut tarpeen mennä syvemmälle. Vaikka artikkeli oli julkaistu aiemmin, yhteenvedossa olisi voinut kiinnittää huomiota myös näihin mainitsemiini seikkoihin.

Artikkeli ”Kielitutkinto porttina Suomeen ja astinkivenä suomen kieleen” (Martikainen 2017b) keskittyy tutkinnon suorittajien käsityksiin ja kokemuksiin. Artikkelissa on myös tietoja tutkintoon osallistuneiden ja hyväksytyjen määristä ja prosentiosuuksista. Opiskelijoiden arviot sekä opetuksesta että oman kielitaidon kehittymisestä olivat myönteisiä. Koska kysely tehtiin opetuksen vielä ollessa käynnissä ja opettajien läsnä ollessa, on mahdollista, että näkemykset olisivat kriittisempiä, jos kyselyt olisi tehty erillään opetustilanteesta tutkintotilaisuuden jälkeen. Koska puhumisen opetukseen

1. Väitöskirjan yhteenvedon kahdella sivulla (s. 4, 43) on tästä poikkeava otsikko: ”Kielitutkinto ohjaa opetusta ja kannustaa opiskeluun.”

panostettiin voimakkaasti, myös opiskelijoiden vastauksissa tulee esiin puhumisen merkitys kielitaidon harjoittelussa. Tutkinnon luotettavuuden arvioinnissa opiskelijoilla ei ole vertailukohtia, minkä Martikainen tuokin esille, joten luotettavuutta koskevan kysymyksen relevanssia voi epäillä. Luotettavuutta lienee ylipäätään vaikea arvioida, vaikka vertailukohtia olisikin. Lisäksi tässäkin osatutkimuksessa vastaajia ei käsitellä yksilötasolla. Se olisi syventänyt analyysia ja todennäköisesti tuonut esiin sen, että vastaaja voi tarkastella asiaa useasta perspektiivistä ja antaa useammanlaisia vastauksia; ihminen voi samaan aikaan olla kahta mieltä. Artikkelisiin poimituissa esimerkeissä voi aistia tällaisia piirteitä.

Artikkelissa ”Inkeriläiset ja heidän suomen taitonsa mediassa” (Martikainen 2018) analysoidaan sitä, miten media esittää inkeriläiset paluumuuton loppuvaiheessa ja sen päätyttyä, kun kielitutkinto oli ollut käytössä 13 vuotta. Eduskunta-aineistoa ei ole, koska inkeriläiskeskustelua ei tuolloin eduskunnassa käyty, mikä on kiinnostavaa, koska eduskunnassa luulisi olevan tarvetta arvioida lainsäädännön tuloksia. Kiinnostavaa on myös se, että vuosina 2015–2017 inkeriläisten paluumuuttoa koskevista mediateksteissä ei ole viittauksia muuhun maahanmuuttoon, joka oli näinä vuosina keskeinen aihe mediassa. Myöskään kielitaidon vaatimista inkerinsuomalaisilta ei arvioitu eikä kommentoitu mediassa lainkaan. Ylipäätään paluumuuttoprosessia käsiteltiin mediassa vähän. Tätä tekijä olisi voinut tuoda esille enemmänkin. Siksi yksi jatkotutkimuksen aiheista voisi olla, miten eduskunta arvioi jälkikäteen säätämiensä lakien vaikutusta ja miten media käsittelee kielitaidon tarvetta ja muuttajien mahdollisuuksia opiskella suomen kieltä.

Kuten lyhyesti kuvaamani tulokset osoittavat, jokainen artikkeli fokusoituu eri tavoin siten, että artikkeleista syntyy

kokonaiskuva kuvatun tutkintoprosessin eri vaiheista, vaikutuksista ja eri toimijoiden näkemyksistä. Puutteistaan huolimatta osatutkimukset muodostavat johdonmukaisen ja tarkoituksenmukaisen tutkimuskokonaisuuden ensimmäisestä artikkelista viimeiseen.

Kysymyksiä herättäviä valintoja

Yhteenvedossa Martikainen esittelee artikkeleiden tutkimustuloksiin pohjaten tutkinnon valmistelun ja toteutuksen prosessin. Olennaiset tulokset ja taustat tulevat hyvin esille, ja tekijä arvioi tuloksiaan innovaation toteutumisen, tutkinnon vaikutusten ja laatuksien toteutumisen kannalta. Yhteenvedo herättää kuitenkin muutamia kysymyksiä.

Ensimmäinen kysymys nousee siitä, mitä Martikainen lukee kuuluvaksi innovaatioprosessiin. Hänen mukaansa itse tutkinto aloittaa varsinaisen innovaatioprosessin, mutta nähdäkseni tutkinnon valmistelu ajatuksen esilletuomisesta lähtien kuuluisi prosessiin – eihän mitään tutkintoa olisi, jos ajatusta räätälöidystä tutkinnosta ja taustavalmiste- luja ei olisi. Kenties taustalla oleva malli (ks. Henrichsen 1989) vaikuttaa Martikaisen näkemykseen, mutta ulkopuolisena katson innovaatioprosessin alkaneen siitä, kun ryhdyttiin valmistelemaan tutkintoa ja järjestämään opetusta. Tähän tekijä viittaaakin jossain kohden, mutta mallin sopivuutta tähän kontekstiin olisi voinut arvioida enemmänkin.

Toiseksi on syytä kiinnittää huomiota kontekstin niukkuuteen. Sisällönanalyysissä kontekstin merkitys on tulkinnan kannalta keskeinen. Tekijä tuo avoimesti esiin aineistoon liittyviä ongelmakohtia, mutta, kuten edellä totesin, esimerkiksi haastattelujen analyysi jää nyt usein haastateltavien vastausten varaan, eikä edeltäviä kysymyksiä, saati laajempaa kontekstia, ole läheskään aina pantu näkyviin. Esimerkiksi negatiivisia

kokemuksia ja niiden vaikutuksia tutkimuksesta suoriutumiseen sekä oman toiminnan ongelmakohtia on vaikea hahmottaa, vaikka yksilöiden vastauksissa nekin tulevat jonkin verran esille. Laajemman kontekstin esittäminen olisi auttanut tulkittaa ja vakuuttanut lukijaa paremmin kuin yhteydestään irrotetut vastaukset.

Kolmas seikka on kysymys siitä, mitä tarkoitetaan vaikutuksilla. Nyt vaikutukset koskevat lähinnä sitä, miten opetuksen sisältö ja toteutustapa vaikuttivat tutkimuksesta suoriutumiseen. Sen sijaan kielitutkimuksen ja nimenomaan sen avulla saadun kielitaidon vaikutukset Suomeen sopeutumiseen jäivät hieman auki, vaikka lukija olettaa alussa saavansa näistä tietoa. Martikainen tuo toki esille, miten vaikutukset on tässä kontekstissa ymmärrettävä. Laajempien vaikutusten selville saaminen olisi kenties vaatinut useamman tieteenalan menetelmiä ja laajentanut tutkimusta yhteiskuntatieteiden suuntaan. Joka tapauksessa yksilöiden Suomen-kokemusten tarkempi kartoitus olisi tuonut tähän lisätietoa. Tässä tutkimuksessa se ei ollut mahdollista, mutta tämän seikan selvittämisen monimutkaisuus olisi ollut hyvä mainita jo alussa, jotta lukija ei etukäteen odottaisi saavansa tietoa kielitutkimuksen vaikutuksista yksilön työnsaantiin tai muuhun sopeutumiseen.

Lopuksi

Martikaisen tutkimus sisältää käytännön näkökulman, mutta analyysi perustuu kuitenkin aiemman tutkimuksen varaan ja sillä on teoreettista kaikupohjaa. Martikainen on nähdäkseni perehtynyt riittävästi relevanttiin taustakirjallisuuteen ja tuntee hyvin kielitutkintoja ja arviointia koskevaa tutkimusta. Kokeneena arvioijana hän tuntee ilmeisen hyvin myös arviointityön käytäntöjä ja ohjeistusta.

Tekijä hallitsee asianmukaisen kirjallisuuden, saavuttaa asettamansa konkreettiset tavoitteet ja tuo uutta tietoa kie-

litutkimuksen kulusta ja arviointiprosessista. Kaikissa neljässä artikkelissa on oma näkökulma ja tavoite, ja osatutkimukset palvelevat tutkimuksen kokonaistavoitetta. Menetelmät ja aineiston valinta ovat aiheen käsittelyyn tarkoituksenmukaisia, mutta kuten olen esittänyt, lukija kaipaisi aineiston yksityiskohtaisempaa analyysia, jolloin käsitysten monitasoisuus ja vastausten konteksti olisivat päässeet paremmin esiin. Tätä problematiikkaa olisi voinut käsitellä yhteenvedossa, vaikka artikkelit olivat ilmestyneet jo aiemmin. Joka tapauksessa tutkimus tarjoaa mahdollisuuksia soveltaa tuloksia myös käytännön työssä uusia kielitutkintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa. Työn huomattavin anti onkin opetuksen tavoitteiden ja käytännön opetusratkaisujen suhteen tarkastelu.

Arviointitutkimuksissa on kysymys yhteiskunnallisesti tärkeästä teemasta, siitä miten maahan tulevaa ihmistä parhaiten tuetaan saavuttamaan sellainen kielitaito, että hän kykenee osallistumaan suomalaisen elämään ja tulemaan toimeen suomen tai ruotsin kielellä. Kysymys on myös siitä, millainen taustatieto on tarpeen, jotta nähdään, mitkä seikat vaikuttavat ratkaisevasti maahan tulevien kielenoppimiseen ja tulevaan elämään. Yksilön sopeutumiseen vaikuttavat luonnollisesti myös lukuisat muut seikat kuin kielitaito, joka on vain osa, mutta tärkeä osa, uuteen kotimaahan asettumista.

Koska tässä tutkimuksessa kielididaktinen näkökulma on painokkaampi kuin kielipoliittinen näkökulma, tulevaisuudessa tutkimuksissa voisi jälkimmäinen näkökulma tuoda uudenlaista tietoa myös ryhmän elämästä. Kannustan siten tekijää siihen, että hän lyöttäytyisi yhteen sosiologian ja sosiaalipoliittikan tutkijoiden kanssa, haastattelisi Suomessa asuvia inkeriläis-taustaisia ihmisiä heidän myöhemmistä vaiheistaan ja suhteestaan suomen kielen käyttöön. Näin saataisiin tietoa siitä, mitkä seikat ovat vaikuttaneet heidän kieleensä ja elämäänsä kielitutkimuksen suorittamisen

jälkeen ja miten he itse näkevät erilaisten vaikutusten muokanneen heidän (kielellistä) elämäänsä. Tällaista tietoa kaivataan kaikista muuttajaryhmistä, mutta Minna Martikaisen olisi varmasti helpointa jatkaa tutun ryhmän parissa.

Kielentutkimuksella ja arviointitutkimuksella on paikkansa tässä maailmassa, jossa yhteiskunta tarvitsee tieteellistä tietoa ja voi tehdä ratkaisuja tutkimuksen pohjalta. Kysymys on tutkijoiden ja päättäjien vuorovaikutuksesta. Kielitaidon arviointi on tutkijoiden käsissä, ja heidän tehtävänä on tarjota realistista kuvaa siitä, millainen kielitaito milloinkin on tarpeen ja mitä kielitaidon käsite ylipääntään tarkoittaa. Tässä työssä tarvitaan eri kieliryhmiin kuuluvien kielitaidon systemaattista analyysia. Martikaisella ja hänen kollegoillaan on siten iso kenttä, missä liikkua.

PIRKKO NUOLIJÄRVI
etunimi.sukunimi@gmail.com

Kirjoittaja on professori emerita
Kotimaisten kielten kesuksesta. Hän toimi
Martikaisen vastaväittäjänä.

Lähteet

- HENRICHSEN, LYNN EARL 1989: *Diffusions of innovations in English language teaching. The ELEC effort in Japan, 1956–1968*. New York, NY: Greenwood Press.
- HUHTA, ARI – HILDÉN, RAILI 2016: Kielitutkinnot ja muu laajamittainen kielitaidon arviointi Suomessa. – Ari Huhta & Raili Hildén (toim.), *Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa* s. 3–26. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 9. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201703291797>.
- LEBLAY, TARJA – LAMMERVO, TIINA – TARNANEN, MIRJA (toim.) 2014: *Yleiset kielitutkinnot 20 vuotta*. Raportit ja selvitykset 2014:16. Helsinki: Opetushallitus / Utbildningsstyrelsen. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/leblay-t.-lammervo-t.-ja-tarnanen-m.-toim.-yleiset-kielitutkinnot-20-vuotta.-2014.pdf> (2.8.2020).
- LEHTI, LOTTA – HAAPANEN, LAURI – KÄÄNTÄ, LIISA 2018: Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. – Lauri Haapanen, Liisa Kääntä & Lotta Lehti (toim.), *Diskurssintutkimuksen menetelmistä. On the methods in discourse studies* s. 4–19. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 11. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. <https://journal.fi/afinla/issue/view/5355>.
- MARTIKAINEN, MINNA 2016: Inkeriläisten paluumuuttajien kielitutkinnot synty keskustelussa. – Ari Huhta & Raili Hildén (toim.), *Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa* s. 44–67. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen yhdistyksen tutkimuksia 9. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. <https://journal.fi/afinla/article/view/60846>.
- 2017a: Kielitutkinto ohjaa opetusta ja kannustaa puhumaan. – *Puhe ja kieli* 37 s. 165–179. <https://doi.org/10.23997/pk.66783>.
- 2017b: Kielitutkinto porttina Suomeen ja astinkivenä suomen kieleen. – Annekatrin Kaivapalu (toim.), *Lähivördlusi. Lähivertailuja* 27 s. 182–211. <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/lahivordlusi/article/view/LV27.06> (2.8.2020).
- 2018: Inkeriläiset ja heidän suomen taitonsa mediassa. – Lotta Lehti, Pauliina Peltonen, Sata Routarinne, Veijo Vaakanainen & Ville Virsu (toim.), *Uusia lukutaitoja rakentamassa* s. 96–114. AFinLAN vuosikirja. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 76. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. <https://doi.org/10.30661/afinlavk.69147>.